

tirsdag
14. oktober 2014

www.k.dk
www.kristendom.dk
www.religion.dk
www.etik.dk
www.pilgrimsvandring.dk

Kristeligt Dagblad
tro | etik | eksistens

Syrien-krigere skal hjælpes tilbage til samfundet

[Britta Søndergaard](#)

Straf eller rehabilitering til hjemvendte Syrien-krigere? Dette billede er fra den tyrkiske side af Syrien-konflikten. Foto: Aris Messinis/AFP/Scanpix

Min bekymring er, at en for skarp retorik på lang sigt vil forhindre os i finde frem til en politisk, religiøs, social og psykologisk forståelse af årsagerne til, at unge vælger at tage til en krigszone.

Preben Bertelsen

Hvis ikke vi forsøger at få de unge Syrien-farere tilbage til samfundet, risikerer vi at skubbe de unge ud i yderligere ekstremisme og kriminalitet, siger professor

Den unge mand var vendt hjem fra kampene i Syrien. Han havde fået et chok, da han indså, at den hellige krig, han betragtede som ren og retfærdig i virkeligheden var et stort kaos, hvor muslimske brødre skød på hinanden i stedet for at nedkæmpe præsident Assad.

”Han havde set kamphandlinger og lemlæstelser. Det, der virkelig skader de unge, er at se mennesker begå ting, som de ikke troede muligt, overgreb mod civile for eksempel. Eller at de selv bliver tvunget til at udføre handlinger, som de aldrig tidligere havde troet, de skulle begå. Det giver ar på de menneskelige grundværdier og kan forårsage moralsk skade, og det skal vi tage dybt alvorligt,” fortæller professor i psykolog ved Aarhus Universitet Preben Bertelsen.

Preben Bertelsen indgår i et partnerskab med Aarhus Kommune og Østjyllands Politi og leder et særligt exit-team, der hjælper hjemvendte syrien-krigere. Desuden hjælper han forældrene under og efter deres børns rejse til det borgerkrigsramte land.

Den såkaldte Aarhus-model har vakt international opsigt og er en del af den strategi, som er blevet en succes i Østjylland. Mens der i 2013 rejste mindst 27 personer fra Østjylland til Syrien, så vurderer politiet, at kun en enkelt er taget af sted siden januar 2014.

I sit arbejde med de unge bruger Preben Bertelsen den såkaldte tilværelsespsykologi. Metoden satser på at gøre den unge bevidst om de positive tilvalg, der stadig er åbne forude. Om job, boligdrømme, sociale oplevelser og andre fællesskaber end det fundamentalistiske. For skal samfundet imødegå radikaliserings, er det ifølge Preben Bertelsen afgørende ikke at dæmonisere de unge, der drager i krig.

Farer samfundet for hårdt frem med en retorik præget af afvisning og fordømmelse er risikoen, at de unge bliver skubbet ud i yderlige ekstremisme eller kriminalitet, mener Preben Bertelsen, der af sikkerhedsmæssige grunde ikke kan oplyse, hvor mange programmet har hjulpet.

”Selvfølgelig skal vi tage afstand fra kriminelle handlinger, og de kriminelle skal retsforfølges, hvis det er muligt. På den korte bane tjener dæmoniseringen muligvis det formål at legitimere hårde og kontante modforholdsregler, som kan være nødvendige for at imødegå den livsfarlige fødekæde af unge mænd til krigszoner og terrortræning,” siger Preben Bertelsen.

Han sammenligner med situationen lige efter 11. september 2001. Efter tvillingetårnenes kollaps var der en skarp retorik vendt mod terroristerne, og samfundet beskæftigede sig knap nok med radikaliserings. Efterhånden blødte stemningen op, og i midten af nullet begyndte de vestlige lande i stigende grad at forsøge at forstå baggrunden for ekstremisme og terrorisme.

”På det seneste har politikere i forbindelse med kampen mod Islamisk Stat brugt lidt af den samme skarpe retorik som for 13 år siden. Man taler om Islamisk Stat-sympatisører som nogle, der er uden for rækkevidde og fornuft. Jeg forstår fordømmelsen. Men min bekymring er, at en for skarp retorik på lang sigt vil forhindre os i finde frem til en politisk, religiøs, social og psykologisk forståelse af årsagerne til, at unge vælger at tage til en krigszone,” siger Preben Bertelsen.

Preben Bertelsen forklarer, at der er meget sammensatte grunde til, at unge vælger at drage til Syrien.

Han understreger samtidig, at hver enkelt Syrien-farers historie er individuel. For flere af de unge gælder det, at de har en grundlæggende følelse af ikke at være ordentligt forankret i tilværelsen. De kan sagtens være i gang med uddannelse, komme fra en god social baggrund og

på overfladen navigere fint. Men bag facaden er der en følelse af at være ekskluderet fra samfundet.

Nogle af de unge har en stærk oplevelse af, at de bliver stemplet negativt, fordi de er muslimer. Det kan være piger, der er blevet betegnet som tørklædeludere eller drenge, der føler, at lærerne på forhånd har opgivet dem på grund af deres etniske baggrund.

Andre har i deres opvækst haft svært ved at navigere mellem flere kulturer. Derfor finder de ro og tryk i en fundamentalistisk tro med enkle svar på livets spørgsmål.

Preben Bertelsen fortæller, at en del af de unge, er præget af, hvad han betegner som en mangel på "tvetydighedstolerance". De deler verden op i "os", som er værdige til at blive behandlet som mennesker, fordi de lever efter de rette muslimske værdier. Og så "dem", som ikke er værdige til at blive behandlet som mennesker.

Altså i bund og grund den samme mangel på forståelse, som de selv føler, de er blevet mødt med.

Han har også erfaret, at en del af de unge har en tilbøjelighed til, hvad der psykologisk betegnes som "jump to action". Det vil sige, at de springer de nuancerede overvejelser over og skrider direkte til handling og i øvrigt accepterer, at målet helliger alle midler - også vold og terror.

Den tredje forklaring er, at en del af de unge søger efter social anerkendelse i grupper, der deler deres egen indignation over verdens uretfærdigheder og overgreb. I disse grupper foregår ofte en yderligere radikaliseringsproces. Gruppen lukker sig om sig selv, og den bliver stadig mere ekstrem i sin skelnen mellem "os" og resten af verden. Endelig spiller det også en rolle, at en del af de unge Syrien-farere er blevet inspireret af familie eller venner, der er rejst til krigszonen.

De unges forældre føler stor magtesløshed, og et af de spørgsmål, der går igen hos psykologen, er, hvordan de skal snakke med deres søn, når han ringer fra Syrien.

"Hvordan skal de håndtere, at han kun vil snakke religion? Hvordan skal de forholde sig til, at han kun vil missionere og kun vil have med dem at gøre, hvis de konverterer til islam eller bliver fundamentalistiske," siger Preben Bertelsen. Han fraråder forældre at gå ind i religiøse samtaler med deres børn. I stedet råder han forældrene til at vise de unge, hvilken hverdag de går glip af, og at familiens liv i Danmark går videre.

"Den store pointe er, at det er vigtigt, at de unge fyre ikke bare bliver mødt med bål og brand. Forældrene kan fortælle dem, at livet går videre, og at der rent faktisk er et liv, de kan vende tilbage til. Det kan være et liv, hvor familien griller ved stranden og besøger hinanden," forklarer Preben Bertelsen.

Han mener, at risikoen ved ikke at hjælpe de hjemvendte kan blive uoverskuelig.

"Det er ikke altid PTSD (posttraumatisk stress), man skal holde øje med. Man er i stigende grad begyndt at blive opmærksom på konsekvenserne af at have lidt moralsk overlast. Rystes en person i de menneskelige grundværdier, kan reaktionen være en moralsk frakobling, og det kan føre til, at den pågældende ikke længere afholder sig fra at begå noget voldeligt," siger Preben Bertelsen.

Kritikere vil mene, at din holdning til de unge, der er parate til at kæmpe for en brutal organisation som Islamisk Stat, er for blødsøden?

”Den samme debat har vi i forhold til kriminalitet. Skal samfundet straffe de unge hårdt, eller skal vi satse på rehabilitering? Jeg vil kalde vores indsats et avanceret rehabiliteringsprogram. Vi synes ikke bare, det er synd for de unge. De får at vide, at det de har lavet, ikke er i orden, og at de risikerer fængselstraf, hvis de har foretaget sig noget kriminelt. Men vi arbejder først og fremmest på at hjælpe dem tilbage til samfundet. Hvis ikke vi gør det, så risikerer vi at skabe, hvad jeg kalder kriminelle nomader, der flakker rundt i Danmark eller Europa og andre lande og prøver at ernære sig via kriminalitet eller slutte sig til radikale miljøer.”

Hård kurs mod Syrien-krigere kan give bagslag

Af [Britta Søndergaard](#)

”Hvis man behandler alle Syrien-krigere som terrorister, risikerer det at blive en selvopfyldende profeti.” Sådan siger direktøren for Internationalt Center for Radikaliseringsstudier. Her er det en tyrkisk soldat i Syrien. Foto: Aris Messinis/AFP/Scanpix

Socialdemokraterne ønsker, at hjemvendte Syrien-krigere skal tilbage til det danske samfund

Det er vigtigt, at samfundet ikke kun farer frem med bål og brand over for hjemvendte Syrien-krigere. Der skal anvendes straffe mod de få, der udgør en trussel, men langt de fleste skal hjælpes tilbage til samfundet.

Sådan lyder anbefalingen fra førende terrorforskere i det anerkendte Internationalt Center for Radikaliseringstudier (ICSR) i London, der de seneste 18 måneder har interviewet 450 europæiske Syrien-krigere.

Direktøren for ICSR, Peter Neuman, fremhæver i en udtalelse på centrets hjemmeside, at de unge har meget forskellige grunde til at tage til Syrien. ICSR henviser samtidig til et tidligere studie blandt jihadister i forskellige krige. Det viser, at otte ud af ni hjemvendte ikke involverer sig i terrorisme.

”Hvis man behandler alle Syrien-krigere som terrorister, risikerer det at blive en selvopfyldende profeti. Retsforfølgelse bør kun være et af statens instrumenter. Det handler ikke om at være blød, men om at være klog,” skriver ICSR.

Preben Bertelsen, der er professor i psykologi ved Aarhus Universitet og hjælper hjemvendte Syrien-krigere, er enig.

”Det er vigtigt at understrege nu, hvor mange politikere i både Danmark og udlandet kappes om at slå hårdest ned på Syrien-krigerne. Farer samfundet for hårdt frem med en retorik præget af afvisning, er risikoen, at de unge bliver skubbet ud i yderligere ekstremisme,” siger Preben Bertelsen.

Socialdemokraternes rets- og integrationsordfører, Trine Bramsen, fremhæver, at Danmarks indsats over for Syrien-krigere netop satser på, at de unge kan vende tilbage til samfundet.

”Men vi kommer ikke til at dæmpe retorikken. De, der kæmper sammen med Islamisk Stat, er terrorister, og de skal stilles til ansvar for deres kriminelle handlinger. Vi har også en succesfuld exitstrategi. Så Danmark går på flere ben,” siger Trine Bramsen.

Dansk Folkepartis integrationsordfører Martin Henriksen efterlyser en hårdere kurs over for de hjemvendte Syrien-krigere.

”Det er moralsk helt forkert, at de kan få psykologhjælp og blive guidet til uddannelse. Unge, der er så langt ude, at de tager til Syrien og kæmper på grund af en befaling fra gud, er landsforrædere. Vi skal gøre alt for at retsforfølge dem. Så kan samfundet tilbyde rehabilitering i fængslet,” lyder det fra Martin Henriksen.

EU kan bære hård kurs mod terror

Af [Ulla Poulsen](#)

17. marts 2004 00:00

Det er muligt at skærpe kampen mod terror uden at krænke demokratiet, mener menneskerettighedsorganisationer

Når EU's justits- og indenrigsministre mødes på fredag for at diskutere, hvilke yderligere muligheder de har for at gribe ind over for terrorisme, er det vigtigt, at de nøje overvejer konsekvenserne i forhold til borgernes rettigheder. EU kan udmærket skærpe kampen mod terror, det skal bare ske på de rigtige punkter og med de rigtige midler, pointerer flere menneskerettighedsorganisationer.

- Som udgangspunkt er der ingen konflikt mellem at bekæmpe terror og beskytte menneskerettighederne. Ethvert menneske har krav på at undgå at blive dræbt af terrorister. Derfor er der en række områder, hvor vi som borgere må acceptere, at staten griber ind, hvis det sker for at værne om vores sikkerhed, siger Morten Kjærum, direktør ved Institut for Menneskerettigheder.

Han peger på, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol gennem 40 år med terror i Europa - De Røde Brigader, Rote Armee Fraktion, IRA, ETA med flere - har skullet vægte hensynet mellem statens samlede sikkerhed over for den enkelte borgers privatliv. Resultatet er en lang række domme, EU med fordel kan bruge som strømpil for, hvad der kan anses for rimelige indgreb over det enkelte individ i forhold til ønsket om at bekæmpe terrorisme.

- Grænsen går ved de absolutte rettigheder som f.eks. forbuddet mod tortur og retten til en retfærdig rettergang. Hvis man begynder at pille ved dem, kommer man for langt ud. Men bortset fra det er konventionerne egentlig meget fleksible og rummelige, siger Morten Kjærum.

Efter hans mening er det ret lige til, hvornår en stat begynder at krænke grundlæggende menneskerettigheder.

- Vi kan mærke efter hos os selv. De fleste vil nok sige, at de kan leve med at opdage, at de er blevet overvåget, hvis det er sket som et led i at hindre terrorisme.

- Derimod vil de færreste nok kunne leve med, at de var på det forkerte sted på det forkerte tidspunkt - blev arresteret, måske tortureret lidt og i øvrigt ikke kom for en dommer i månedsvis, siger Morten Kjærum.

Overvågning i orden

Den danske afdeling af Amnesty International advarer i lighed med Institut for Menneskerettigheder imod egentlige krænkelse af menneskerettighedskonventionerne, men peger også på, at det ikke i sig selv forhindrer en stramning af kampen mod terror.

- Umiddelbart er der ikke noget til hinder for at styrke efterretningsvæsenet. Det kommer helt an på, med hvilke metoder man gør det. De røde lamper begynder at blinke, hvis regeringerne ikke overholder de internationale konventioner, siger pressechef Stig Nielsen.

- Overvågning er f.eks. ikke et problem i sig selv. Spørgsmålet er, hvordan man gør det, siger han.

Stig Nielsen peger på, at organisationen f.eks. i forhold til den danske Guantanamo-fange ikke så nogen problemer i, at han efter hjemkomsten til Danmark blev overvåget af efterretningstjenesten. Det kritisable var, at man åbenlyst fortalte, at det var sådan, det forholdt sig, hvilket automatisk stemplede manden som forbryder uanset, at han ikke kunne sigtes endsige dømmes for noget.

- Efterretningsvæsenet har pligt til at overvåge, men ikke til at hænge folk ud, siger han.

På den årlige samling i FN's Kommission for Menneskerettigheder, som blev åbnet i mandags, understregede Irlands udenrigsminister, Brian Cowen, på vegne af EU's formandsskab også, at de globale anstrengelser for at knægte terrorismen ikke må ske på bekostning af menneskerettighederne.

- Kommissionen mødes i skyggen af den forfærdelige barbariske begivenhed, som terrorister udførte i Madrid sidste torsdag. Men selv om alle regeringer har pligt til at beskytte deres borgere mod terrorangreb og slå ned på enhver form for terrorisme, må det ikke ske ved at træde menneskerettighederne under fode, sagde han.

upoulsen@kristeligt-dagblad.dk

Krig har været en del af menneskeheden lod siden stenalderen

[Birthe B. Pedersen](#)

Kunstneren Lucas Cranach den Ældre, som blev en af Martin Luthers nære allierede, viste i 1535 volden som tidligt menneskeligt grundvilkår i dette oliemaleri, som bærer titlen "Sølvalderen". - Foto: Scanpix

Arkæologiske fund fra både Mellemøsten , Europa og Sydamerika viser derimod entydigt, at massakrer og kollektiv vold følger landbrugets fremgang.

Jean Guilaine (2014-10-13)

Krig er en del af menneskeheden historie fra forhistoriske massakrer til den totale krig i det 18. århundrede. Arkæologer er temmelig sikre på, at kollektiv vold især opstod med opfindelsen af landbruget, der spredte sig fra Mesopotanien fra omkring 9000 før Kristus

Ingen ved præcist, hvad der skete i Djebel Sahaba i det nordlige Sudan for omkring 14.000 år siden. Men 59 mænd, kvinder og børn mistede livet. Angribere bevæbnet med spyd og buer og pile med flintespidsere kastede sig over deres boplads ved Nilens østbred. I flere omgange.

De overlevende begravede dem med omhu, liggende på venstre side med hænderne foran ansigtet og hovedet mod syd i det, som nu kaldes Begravelsesplads 117.

Djebel Sahaba er verdens ældste dokumenterede krigshandling. Skeletterne efter de 24 kvinder og 19 mænd samt 16 børn under 15 år blev fundet i 1964. Næsten hver anden blev dræbt med voldelige midler. Knoglerne og kranierne bærer mærker, der viser, at de er blevet angrebet med spyd i brystet, ryggen eller hovedet. Nogle har fået hovedet hugget af, og flere har stadig pilespidser boret ind i knoglerne.

”Vi ved ikke, hvorfor disse mennesker blev dræbt. Men hypotesen er, at der på dette tidspunkt var tørke omkring Nilen og derfor rift om områder med vand og jagtbytte. De kan være blevet angrebet af fremmede folkeslag, eller der kan have været tale om intern konkurrence om ressourcerne. Men dette er første gang i historien, vi finder vidnesbyrd om kollektiv vold,” siger Marylne Pathou-Mathis, professor i stenalderhistorie og forskningsdirektør ved instituttet CNRS, hvor hun leder et projekt om stenaldermenneskets adfærd.

Hun er blandt andet forfatter til bogen ”Préhistoire de la violence et de la guerre” (på dansk: Voldens og krigens forhistorie) og en af deltagerne i en international konference om krig og krigsarkæologi, som netop er blevet afviklet i Frankrig som led i markeringen af 100-året for Første Verdenskrigs begyndelse.

Og krig har været en del af menneskehedens lod siden stenalderen. I Schletz ved Asparn an der Zaya 20 kilometer uden for Wien har arkæologerne fundet resterne af 67 mennesker tilhørende den såkaldte båndkeramiske kultur, der blev dræbt i yngre stenalder omkring 5000 år før Kristus. Arkæologerne kan i nogen grad rekonstruere det brutale og nådesløse angreb på bopladsen.

Mange af ofrene har mærker efter op til otte slag af tunge genstande, ofte ovenfra, på kraniet. Brud på ansigt og kæber viser, at de var i nærkamp med deres angribere, men samtidig tyder en overvægt af brud på højre side af skeletterne på, at de blev ramt bagfra af højrehåandede angribere, mens de forsøgte at flygte. Angriberne bortførte de yngre kvinder med børn, for deres skeletter er underrepræsenteret blandt de tilbageblevne ofre. De overlevende flygtede og turde ikke vende tilbage før adskillige måneder senere for at begrave de døde, som i mellemtiden blev ofre for ådselædere, men intet tyder på, at bopladsen nogensinde blev taget i brug igen.

”Ofrene blev fundet i en slags grøfter, der omgav bopladsen, og som kan have været del af en form for forsvarsværker, men også ganske enkelt et tegn på landsbyens grænser,” forklarer Maria Teschla-Nicola fra Naturhistorisches Museum i Wien.

”Også andre fund, for eksempel i Talheim i Tyskland hvor 34 skeletter er blevet fundet, tyder på, at afslutningen af den båndkeramiske kultur var præget af voksende vold. Vi ved ikke hvorfor, men det er tænkeligt, at klimatiske ændringer omkring Sortehavet kan have påvirket levevilkårene så langt som til Centraleuropa og skabt en krise med kamp om ressourcerne,” siger hun.

”Jeg vil ikke sige, at vi har krig på dette tidspunkt, for det er meget vanskeligt at fortolke på grundlag af de meget få arkæologiske fund, vi har. Der var også udbredt karnibalisme i yngre stenalder, og når man finder en brudt hovedskal, kan det være svært at afgøre, om det er et

resultat af vold eller af rituel kannibalisme i forbindelse med dødsritualer, der ikke indebærer en voldelig død,” konstaterer Maria Teschler-Nicola.

Arkæologerne er derimod temmeligt sikre på, at kollektiv vold især opstod med opfindelsen af landbruget, der spredte sig fra Mesopotamien fra omkring 9000 før Kristus. Før da var befolkningstætheden så lav, at mennesker sjældent mødte hinanden. Vold mellem enkeltpersoner kunne forekomme, og både arkæologiske fund af skeletter og hulemalerier viser eksempler på mennesker, der er blevet gennemboret af for eksempel spyd eller har fået kraniebrud. Men der kan også have været tale om jagtulykker eller nedfald af klippestykker, understreger arkæologerne enstemmigt.

”Arkæologiske fund fra både Mellemøsten, Europa og Sydamerika viser derimod entydigt, at massakrer og kollektiv vold følger landbrugets fremgang. Koloniserende folkeslag trænger frem, og der opstår konkurrence om jorden mellem de traditionelle nomadesamfundes samlere-jægere og de fastboende agerbrugere,” fastslår Jean Guilaine, arkæolog og specialist i stenaldershistorie ved Collège de France i Paris.

”Nomader kan i sagens natur ikke akkumulere store rigdomme eller ressourcer, som de har svært ved at transportere. Med agerbrug og fastboende bønder bliver det muligt at skabe fødevarelagre, som andre kan efterstræbe, og der bliver større konkurrence om ressourcerne, blandt andet fordi folketallet øges som følge af bedre leveforhold,” konstaterer Marylne Pathou-Mathis.

En anden faktor, der favoriserer kollektiv vold, er urbaniseringen, der begyndte i Mesopotamien omkring 4200 før Kristus. Dannelsen af byer og bystater kan skabe interne spændinger på grund af overbefolkning og forudsætter desuden en politisk struktur med institutioner og lederskikkelser, der kan mobilisere til krig mod andre bystater. Fællesgravene i Tell Brak i det nuværende Syrien vidner om denne proces omkring 3900 før Kristus.

”I Tell Brak oplever vi en veritabel epidemi af voldshandlinger, som har resulteret i tre store fællesgrave, hvor ofrene tydeligvis er blevet udsat for mishandling. Vi tæller omkring 20 bystater og ser tegn på hyppige slag, men der findes ikke nogen præcis tærskel for, hvornår kollektiv vold kan defineres som krig. Til gengæld begynder vi her at få en regulering af krig, for eksempel med udelukkelse af børn fra krigsførelse,” siger Augusta MacMahon, arkæolog ved University of Cambridge i Storbritannien.

Det er udviklingen af veritable soldaterkaster og hære, der for alvor institutionaliserer krig og kollektiv vold. Krigeren bliver en helteskikkelse. De første tegn optræder allerede i yngre stenalders, for eksempel på hulemalerier i Spanien fra mellem 3000 og 5000 år før Kristus. De viser rituelle eller virkelige kampe mellem krigere udstyret med bue og pil og lederskikkelser, der dirigerer kampen.

”Jagt og krig blev aktiviteter, der gav enkeltpersoner status og styrkede deres position i samfundet. Det var en af de få veje til prestige og social opstigning i agerbrugssamfundene,” har Jean Guilaine blandt andet skrevet i bogen ”Aux origines de la guerre” (på dansk: Ved krigens begyndelse).

Iliaden om grækernes krig mod Troja er ét stort heltekvad til krigernes ære. Og om krigergerningen som et middel til at klatre op ad den sociale rangstige. I jernalderens Danmark i det første århundrede er krigen så nærværende, at datidens mennesker udviklede rituelle ceremonier til at håndtere krigshandlingerne, når kampene var slut.

I en sø ved Alken Enge i Midtjylland har arkæologer fra Aarhus Universitet fundet 15.000 våben, som tilhørte fjenden i et slag.

”Det er en veritabel våbenofring oven på krigshandlinger, som formentlig har været særdeles voldsomme,” siger Mads Kähler Holst, der præsenterede det arkæologiske fund ved den franske konference.

”Våbenofringen i en sø, der i øvrigt blev benyttet til religiøse ritualer, var led i et forsøg på at skabe mening i krigen og sætte den ind i en religiøs, ideologisk ramme, der kunne definere rigtigt og forkert i brugen af vold. Denne form for ritualisering i forbindelse med krig får en institutionaliseret, ensartet form, når der ofte er krig, og er derfor med til at fastholde en militær magt i samfundet. Derfor ser man i tidlige samfund et sammenfald mellem religiøs og militær magt,” siger Mads Kähler Holst.

Krigsarkæologien dokumenterer menneskehedens mest blodige historie, fra stenalderen til Islamisk Stat. På mange hundreder års afstand fortæller knuste knogler og hovedskaller om krig og vold som et varigt livsvilkår. Kranier fra dødsofre i middelalderens ridderslag bærer de samme stigmata som ofrene fra folkemordet i Rwanda.

Opfindelsen af nye og mere effektive våben ændrer ikke det store.

”Allerede opfindelsen af buen og pilen gjorde det muligt at dræbe på afstand og dermed lettere at dræbe. I den forstand er dronen blot en fortsættelse af en udvikling over tusinder af år,” påpeger David Al Kenz, der forsker i massakrer ved Université de Bourgogne i Dijon.

”Den store omvæltning kommer med den totale krig i det 18. århundrede. Før da var det fyrsterne, der førte krig mod hinanden, og befolkningerne var ofre for soldaternes fremrykning, uanset om det var deres egen eller modstandernes hær, der rykkede frem. Selv Tredivårskrigen (1618-1648, red.), der havde et både religiøst og politisk sigte, var fyrsternes krig. Med den franske revolution bliver krigen ideologisk. Det republikanske folk bliver modstandere af de europæiske monarkier. Siden har befolkningerne været involveret i krigen, enten som mål for propaganda, eller som ideologiske modstandere,” siger David El Kenz.

Men betyder det, at krig er et uundgåeligt, næsten naturnødvendigt fænomen? Er de lemlæstede ofre fra Djebel Sahaba og Schletz beviser for, at kollektiv vold er indskrevet i menneskets dna fra starten?

Arkæologerne understreger, at historien rummer mange og komplekse vidnesbyrd om rituel vold og menneskeofring, om rituel kannibalisme og ulykker. Og at man skal være forsigtig med at overfortolke de meget få fund, som er nået frem til den moderne krigsarkæologi.

Men svarene på spørgsmålet om krigens oprindelse har ikke desto mindre optaget både historikere, arkæologer og ideologer gennem tiden og modstillet to visioner af de første mennesker. Den ene fløj ser for sig en oprindelig guldalder af fred og fordragelighed, før krigens syndefald bragte den kollektive vold til verden. Det er den franske filosof Jean-Jacques Rousseaus vision af det gode naturmenneske.

Den anden fremstiller fortidsmennesket som et primitivt og brutalt væsen i en kaotisk verden, før bevidstheden om fælles interesser dæmper op for selvishedens vold.

”Her ser vi den britiske filosof David Humes vision. Dette sidste billede bliver især udbredt i det 19. århundrede, hvor det var med til at legitimere krig og desuden passede ind i en lineær historiefortælling, der går fra en primitiv urtid til en civiliseret nutid. Det passer også ind i en legitimering af koloniseringen, hvor de vilde indfødte sammenlignes med det primitive urmenneske, og omvendt,” mener Marylne Pathou-Mathis.

”Det er også i denne periode, at den østrigske psykoanalytiker Sigmund Freud udvikler sine teorier om ”den indre, primitive horde”. Mennesket nedstammer fra aggressive menneskeaber, hævdes det, blandt andet af den australske antropolog Raymond Dart i 1924. Man skaber myten om fortidsmennesket som en aggressiv, viril og dominerende skikkelse, og aggressiviteten fremstilles som betingelsen for artens overlevelse,” siger den franske arkæolog.

”Men det er ikke det billede, der tegner sig i de arkæologiske fund. Vold mellem enkeltpersoner har formentlig altid eksisteret. Men alt tyder på, at den kollektive vold opstod med agerbruget. Og man kan hævde, at hvis vi stadig er her i dag, så skyldes det i langt højere grad vores evne til at tage vare på hinanden. Fortidsmenneskets overlevelse afhang mere af samarbejde end af vold.

”Og det er i virkeligheden et positivt budskab,” understreger Marylne Pathou-Mathis.

”For det betyder, at krigen ikke er en uundgåelig nødvendighed. Vi har selv valget.”

Eventyrlyst driver danske Syrien-krigere

Af [Britta Søndergaard](#)

29. september 2014 00:00

Der findes kun få billeder af danske Syrien-krigere. Billedet her er fra august 2013, hvor fire krigere skyder mod billeder af seks kendte danskere - blandt andre Naser Khader og tidligere imam Ahmed Akkari. To af de fire unge på billedet er siden døde. Foto: Scanpix

Hvad får tilsyneladende velintegrerede unge, der er født og opvokset i Danmark, til at drage i hellig krig i Syrien? Ekspertter i radikaliserings har ikke et enkelt svar. Men de unges beslutning kan sammenlignes med den ekstremisme, der prægede grupper som Blekingegadebanden eller Rote Armee Fraktion

20-årige Hassan har afrikansk baggrund og bor i Aarhus. Inden han tog til Syrien, var han ifølge Østjyllands Politi en ung mand under uddannelse "med et godt greb om livet". Men for halvandet år siden begyndte han at komme i den berygtede Grimhøjmoské i Aarhus, og han blev mere og mere religiøs. Han kunne ikke længere forlige sig med at fylde hylderne op med alkohol i det lokale supermarked, hvor han havde fritidsjob. I foråret 2013 forsvandt han til Syrien. Et halvt år senere vendte han hjem, desillusioneret og med krigstraumer.

20-årige Halima var en velfungerende kvinde, der var i gang med en uddannelse inden for sundhedsvæsenet. Men på et tidspunkt blev hun stadig mere ekstrem i sin religion. Hun begyndte at sove på gulvet i stedet for i sin seng, og hun nynnede hele tiden messende sange.

Familien fandt ud af, at Halimas sange var de samme, som militsen Islamisk Stat bruger i gruppens makabre propagandavideoer. Men da var det allerede for sent. Halima havde lukket sin Facebook-side og var pludselig væk. Kort før jul 2013 tog hun til Syrien. Men her stopper sporet. Ifølge Østjyllands Politi tyder meget på, at Halima ville giftes med en af de kæmpende i Syrien. I dag tror politiet, at hun er blevet dræbt i Syrien. Men det kan ikke bekræftes.

Det er politikommissær Allan Aarslev fra Østjyllands Politi, der fortæller de slørede og anonymiserede beretninger fra Østjyllands politikreds.

Det skønnes, at mindst 100 unge danskere er draget til Syrien. Heraf kommer godt 30 fra Aarhus, og af dem har 22 haft deres gang i den omstridte Grimhøjmoské. I alt er mindst 15 Syrien-krigere - heraf to kvinder - blevet dræbt. De dræbte har ikke mange fælles træk, bortset fra at de er troende muslimer. To er danske konvertitter. Resten stammer fra Afrika eller Mellemøsten. De kommer fra forskellige steder i landet, har forskellig uddannelsesmæssig baggrund og kommer fra forskellige samfundslag.

Politikommissær Allan Aarslev har kendskab til flere af de unge, der har været i Syrien, fordi Aarhus Kommune og Østjyllands Politi som et led i det kriminalpræventive arbejde har satset på at skabe dialog mellem myndighederne og de miljøer, Syrien-krigerne kommer fra.

Allan Aarslev understreger, at han ikke kan udtale sig detaljeret om de unge. Men indtrykket er, at deres motiver er forskellige. Nogle er overbeviste islamister, der vil i krig. Andre rejser, fordi de vil udføre humanitært hjælpearbejde.

Hans vurdering er, at en del af de unge, der er rejst til Syrien fra Aarhus, kommer fra velfungerende familier og ikke fra det segment, der normalt laver kriminalitet. Over en kop kaffe har politiet i flere tilfælde forsøgt at forklare de unge, at deres rejse til Syrien bringer dem i konflikt med loven. Også selvom de måske vil udføre humanitært hjælpearbejde. Hvis de støtter organisationer, der er knyttet til grupper på EU's terrorliste, kan de straffes efter dansk lov.

Aldrig tidligere har en konflikt i et muslimsk land tiltrukket så mange krigere fra Danmark. Spørgsmålet er, hvad der driver unge, som er opvokset i et demokrati, til at være en del af en væbnet kamp, der indebærer halshugninger, total kønsadskillelse, vilkårlige henrettelser og grusomme overgreb mod civilbefolkningen.

”Det helt ærlige svar er: Vi ved det ikke, for vi har ikke interviewet de unge, der tager til Syrien. Men vi har nogle hypoteser,” forklarer seniorforsker Manni Crone, der forsker i ekstremisme og terrorisme ved Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS). Manni Crone henviser til debatten, efter at tre unge briter med pakistansk baggrund i 2005 stod bag bombeangreb i Londons undergrundsbane, der kostede 56 mennesker livet. Dengang forsøgte forskere at kortlægge, hvad der kendetegner terrorister, der er født og opvokset i Storbritannien, men uden held.

”For nogle er det at tage til Syrien et attraktivt alternativ til deres nuværende tilværelse. Nogle er måske tiltrukket af spænding og vold. Nogle kommer fra kriminelle miljøer i forvejen. Der er også de idealistiske, der kæmper for en sag. De vil kæmpe mod præsident Assad. Også idéen om at opbygge en islamisk stat kan være tiltrækkende for nogle. Men der er ikke én forklaring på, at unge tager af sted. Vi er nødt til at se på hver enkelt person,” siger Manni Crone.

Ekspertter peger på, at Danmark er et af de vestlige lande, hvor der er rekrutteret flest Syrien-krigere målt i forhold til antallet af indbyggere. For eksempel anslås det, at 80 er taget af sted

fra Sverige med næsten dobbelt så mange indbyggere som Danmark og en større andel af indvandrere. Vurderingen er dog behæftet med usikkerhed, da der er tale om mørketal. Men en af forklaringerne på de relativt mange danske Syrien-krigere er ifølge eksperter, at Danmark har et miljø omkring militant ekstremisme i både Aarhus og København.

Magnus Ranstorp, terrorekspert og forskningschef på Forsvarshögskolan i Stockholm, understreger, at selvom der ikke er nogen enkel social og psykologisk profil på de unge, der drager i hellig krig, så er der alligevel nogle træk, som ofte går igen.

”Der er undersøgelser, som viser, at fremmedkrigere ofte har et meget sort-hvidt verdensbillede. I nogle tilfælde spiller det også en rolle, at de føler sig udelukket fra samfundet, at de føler sig fremmedgjort og diskrimineret. Man har en tendens til at opfatte sig selv som offer og en tendens til at misopfatte situationer og i nogle tilfælde en tilbøjelighed til at tænke konspiratorisk om verden,” forklarer Magnus Ranstorp, der understreger, at disse egenskaber langt fra kan overføres til alle Syrien-krigere.

”For nogle unge kan krigen i Syrien være en flugt fra banale problemer og et liv, som måske ikke lykkes. Pludselig kæmper man for en større sag og kan negligere hverdagens problemer,” forklarer Magnus Ranstorp.

Han fortæller, at forskerne opererer med forskellige personlighedstyper og årsagsforklaringer. Der er grubleren, som i den militante ideologi finder svar på livets store spørgsmål. Der er også de unge, som bliver ekstremister, fordi de i forvejen er en del af en familie, hvor man støtter en militant ideologi.

Syrienkonflikten tiltrækker ifølge Magnus Ranstorp også en del unge, hvor drivkraften er spænding og action mere end ideologi. Derudover er der blandt danske Syrien-krigere en gruppe af kriminelle bandemedlemmer, der mener, at de er blevet omvendt fra kriminalitet til religiøs ekstremisme. For eksempel har DR vist udsendelsen om bandelederen Store A fra Nørrebro, der tog til Syrien for at sone sine synder.

Langt de fleste historier om radikaliserings af unge indeholder ifølge Magnus Ranstorp en såkaldt radikaliseringsperson. Det er typisk en lidt ældre ideologisk og religiøst funderet person, der fungerer som åndelig vejleder og inspirator for den unge. Rekrutteringen kan foregå via studiekredse i eller uden for moskéen.

”Typisk for mange radikaliserede unges historie er, at de begynder at tilhøre en lille gruppe af individer, som gradvist udelukker sig selv fra det øvrige samfund og begynder at udvikle egne idéer og normer, der adskiller sig fra det øvrige samfund. Man indgår i en gruppedynamik og begynder at tænke som gruppe og ikke længere som individ,” forklarer Magnus Ranstorp.

Han henviser til, at det er nogle af de samme mekanismer, der fik velfungerende unge i Blekingegadebanden til at begå kriminalitet for at hjælpe den palæstinensiske gruppe PFLP.

Magnus Ranstorp understreger, at det formentlig er de færreste Syrien-farere, der fra starten billiger Islamisk Stats brutale metoder.

”Det er en gradvis proces. De unge ser videoer af Assads overgreb mod civile i Syrien, og det vækker voldsomme følelser og efterhånden ønsket om at hævne sig på overgrebene mod muslimer,” forklarer Magnus Ranstorp. Han påpeger, at de unge præges af Islamisk Stats dommedagsagtige tolkning af islam. En tolkning, der betyder, at tilhængerne skal gøre sig

parat til at vinde det sidste afgørende slag mod de vantro. Disse budskaber formidler Islamisk Stat meget professionelt på internettet.

”Islamisk Stats videoer og symboler indeholder en række religiøse symboler og budskabet om, at der skal dannes et kalifat i Mellemøsten. Man kan sammenligne Islamisk Stat med mytologien i Ringenes Herre. De vil besejre modstanderne fuldstændigt,” forklarer Magnus Ranstorp.

Mellemøstkenderen Naser Khader er blevet kontaktet af flere magtesløse forældre til unge Syrien-krigere, der bestemt ikke bifalder deres børns valg. Flertallet af de unge, han er stødt på, er veluddannede og ressourcestærke. Han sammenligner Syrien-krigerne med de yderste venstregrupper som Rote Armee Fraktion, der udførte bombeattentater, bankrøverier og gidseltagninger i 1970'erne og 80'erne.

”Langt de fleste er overbevist og ressourcestærke. Det kan man også se på ikke-vestlige jihadister fra Nordafrika og Saudi-Arabien. En af de seneste, der har sprunget sig selv i luften for Islamisk Stat, var saudisk kirurg. Uden sammenligning i øvrigt kunne de minde om Rote Armee Fraktion,” lyder det fra Naser Khader. Han fortæller, at han er blevet kontaktet af forældre til børn, der overvejer at tage af sted, eller unge, der allerede er rejst. Han har også talt med forældre til unge, der er kommet hjem.

”En far har for eksempel fortalt mig, at hans søn er blevet psykisk syg, efter at han er kommet hjem fra Syrien,” siger Naser Khader. Særligt en henvendelse har gjort indtryk. Det er samtalerne med familien til en ung mand fra Fredericia, der blev dræbt i Syrien i november 2013.

”Den unge mand er et eksempel på, at radikaliseringen kan gå meget hurtigt. Han var født i Danmark, talte flydende dansk og klarede sig godt. I første omgang hentede forældrene ham, da han blev anholdt af en tyrkisk grænsepatriolje ved den syriske grænse. Men et halvt år efter rejste han igen, selvom forældrene havde inddraget hans pas. Han havde selv henvendt sig til Borgerservice og havde fået et nyt pas,” fortæller Naser Khader. I november 2013 stormede den syriske hær en forstad sydøst for Aleppo. Den 17-årige dreng fra Fredericia var en af de islamister, der mistede livet under aktionen. En reporter fra syrisk tv trådte efter slaget rundt mellem de afdøde krigere. Hun stoppede op ved liget af en yngre mand og tog et plastikkort fra hans krop. Det viste sig at være et studiekort fra Rødkilde Gymnasium i Vejle.

”Rote Armee Fraktion udøvede terror. Men de satte ikke deres liv på spil i selvmordsaktioner. På den måde er Syrien-krigerne farligere. De tøver ikke med at sætte deres liv på spil, og de tror, de får en belønning i himlen. Spørgsmålet er, hvad der sker, når de vender hjem,” siger Naser Khader.

På Dansk Institut for Internationale Studier er seniorforsker Manni Crone enig i, at der vil være enkeltindivider blandt Syrien-krigerne, som kan udgøre en sikkerhedstrussel.

”Men andre vil vende tilbage og gå i gang med job og uddannelse og vil forsøge at leve et normalt liv.”

På politigården i Aarhus er det politikommissær Allan Aarslevs erfaring, at flere af de hjemvendte er desillusionerede og erkender, at de har deltaget i en beskidt og meningsløs krig.